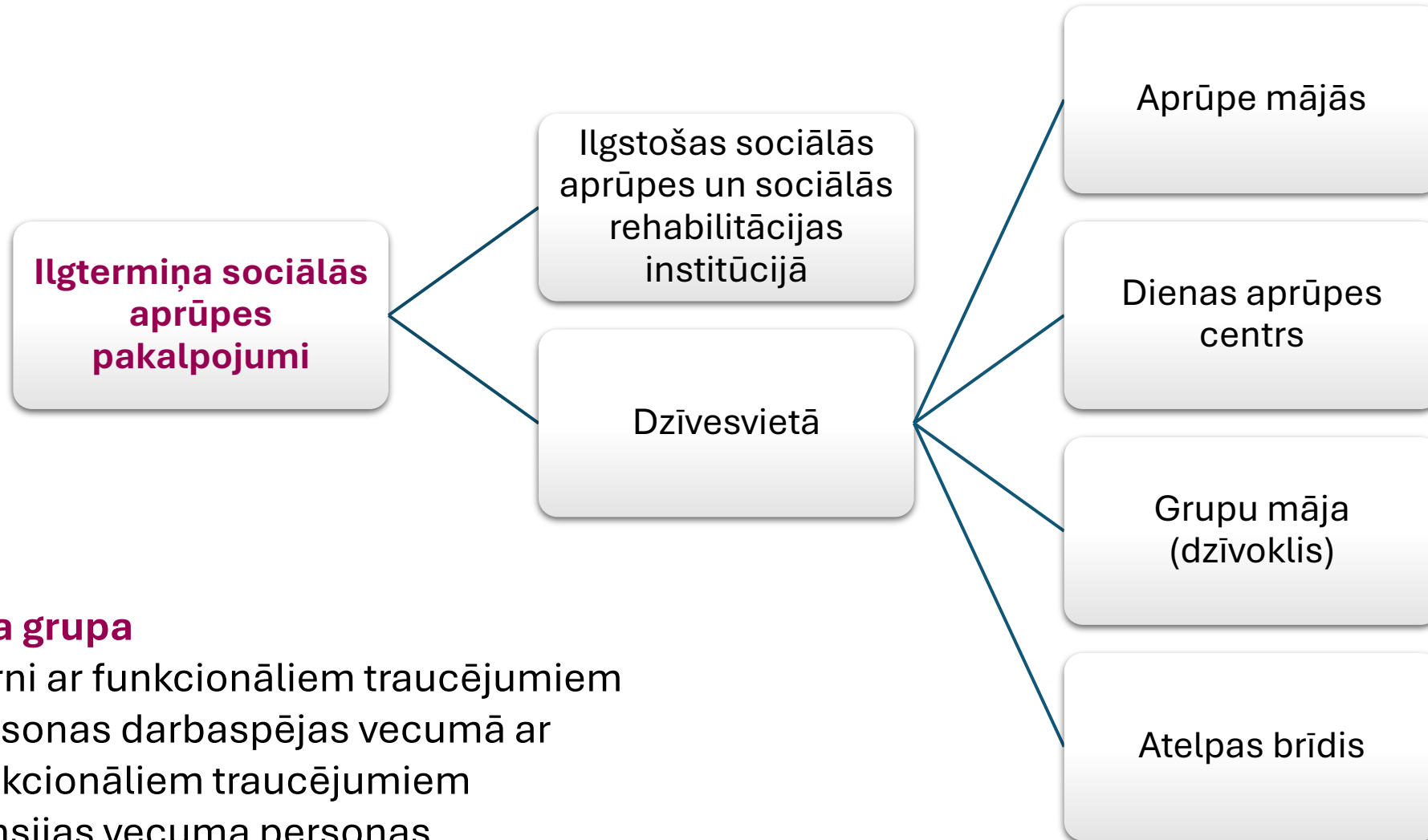

Par izvērtējuma “Par ilgtermiņa sociālās aprūpes finansēšanas modeļiem un priekšlikumiem ilgtspējīga finansēšanas modeļa ieviešanai” rezultātiem

Izvērtējuma “Par ilgtermiņa sociālās aprūpes finansēšanas modeļiem un priekšlikumiem ilgtspējīga finansēšanas modeļa ieviešanai” autori:
Alina Dūdele, Jana Muižniece, Lilita Seimuškāne, Solvita Rudoviča,
Modris Dzenītis, Edgars Voļskis, Elīna Ozoliņa, Roberts Ceruss, Linda
Paegle, Lilita Cīrule

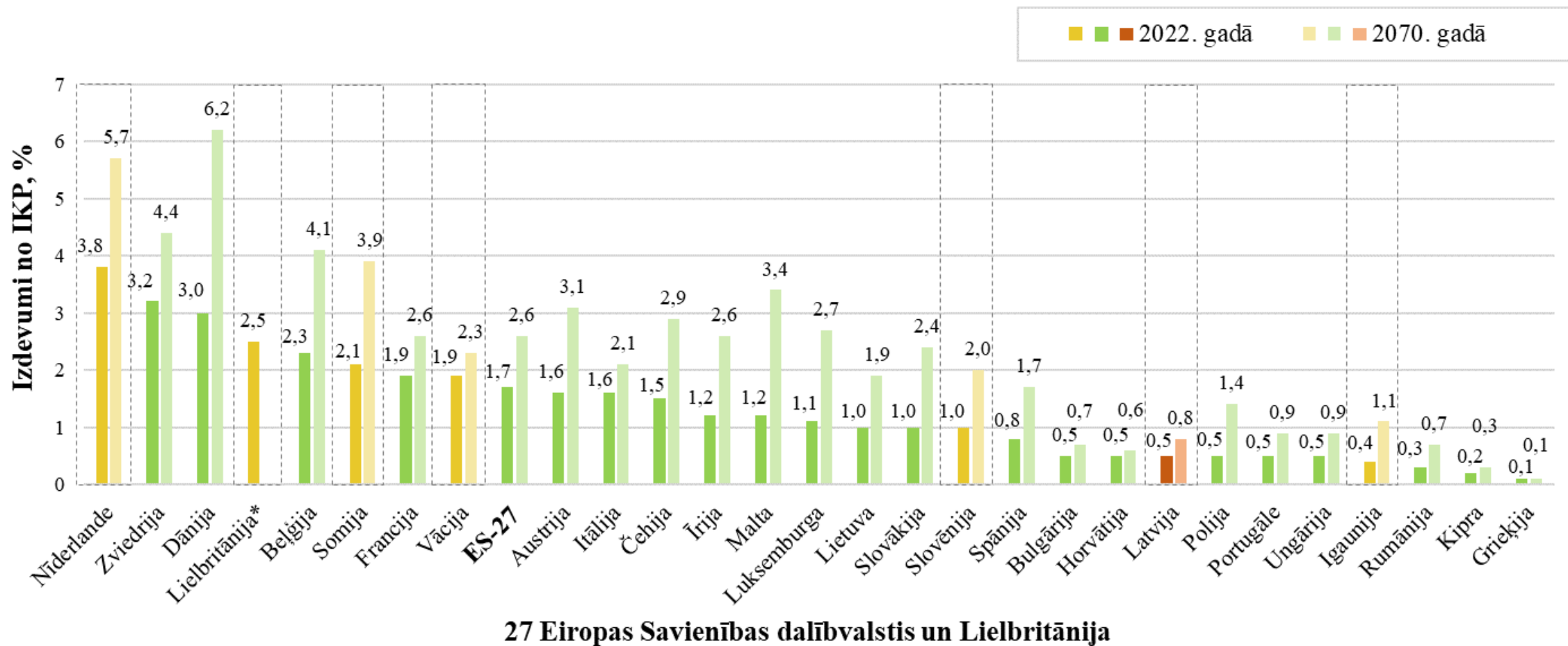
Rīga, 2025. gada 7. oktobris

Mērķa grupa

- Bērni ar funkcionāliem traucējumiem
- Personas darbaspējas vecumā ar funkcionāliem traucējumiem
- Pensijas vecuma personas

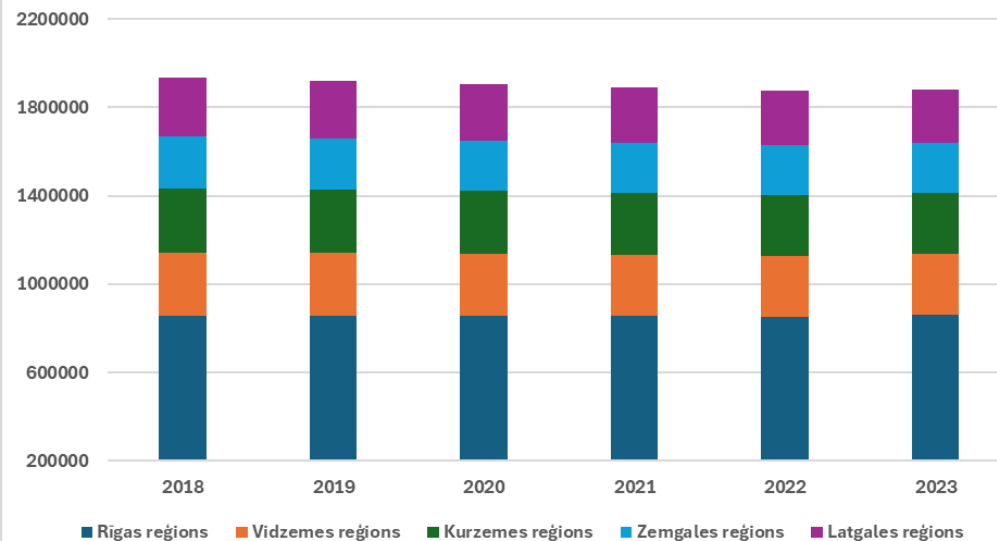
Ilgtermiņa aprūpes izdevumi ES valstīs, % no IKP

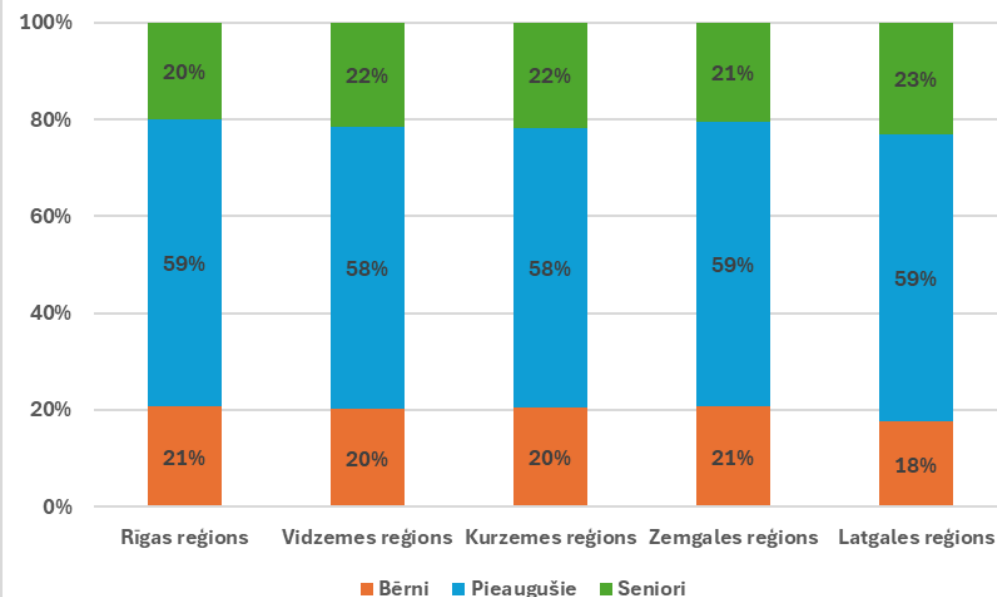
iedzīvotāju dinamika

- Iedzīvotāju skaits samazinās visos reģionos, izņemot Rīgas reģionu
- Iedzīvotāju skaita izmaiņas no 2018 līdz 2023:
 - Latvijā kopā -2,7%
 - Rīgas reģions +0,2%
 - Vidzemes reģions -3,1%
 - Kurzemes reģions -4,7%
 - Zemgales reģions -3,9%
 - Latgales reģions -8,0%
- Bērnu skaits samazinās, senioru skaits pieaug

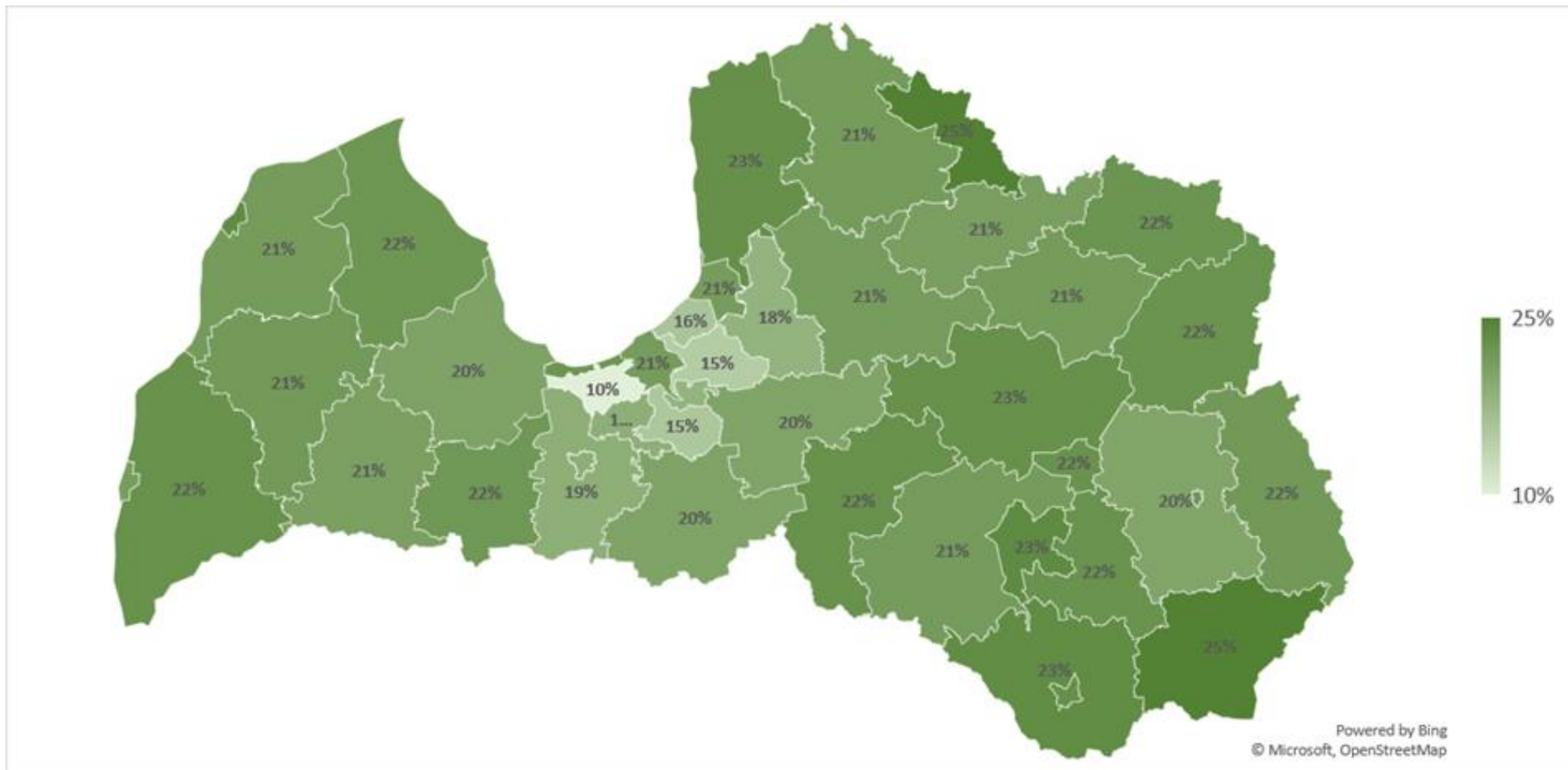
Iedzīvotāju skaits pa reģioniem

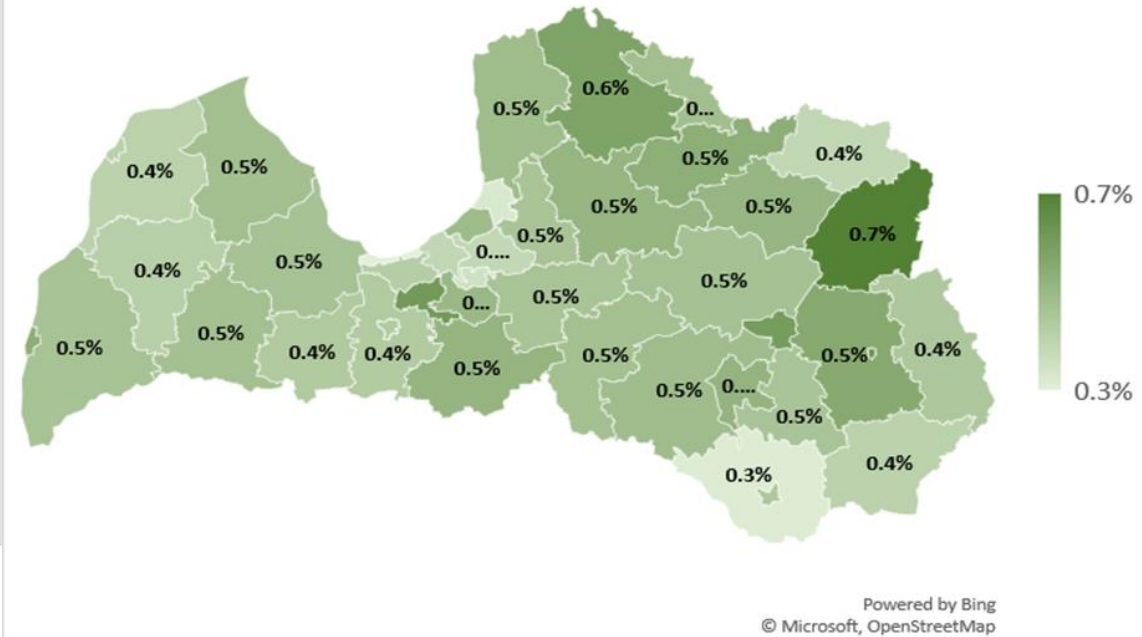
Iedzīvotāju vecuma struktūra sadalījumā pa reģioniem (2023)

iedzīvotāju īpatsvars virs darbspējas vecuma Latvijas novados (%), 2023. gadā

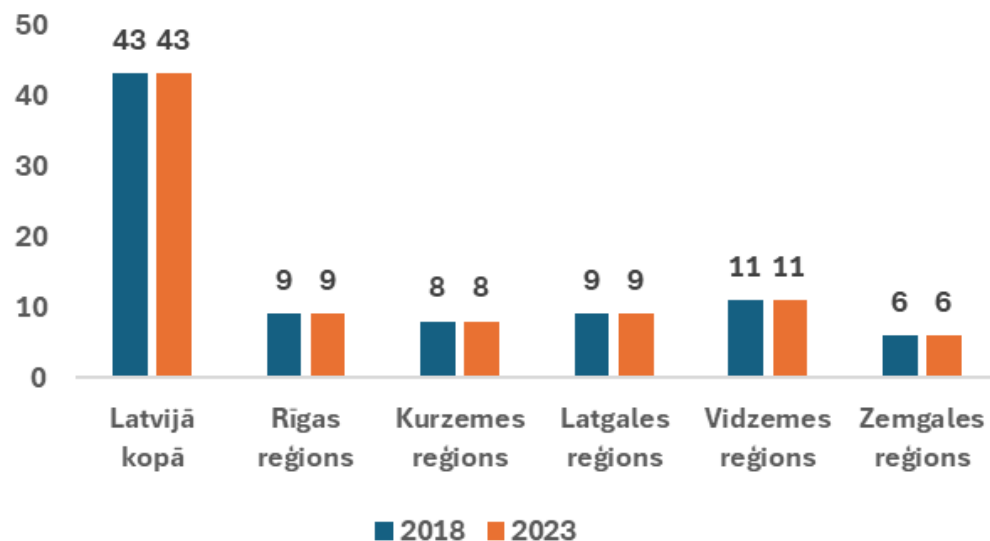
Bērnu ar invaliditāti īpatsvars Latvijas novados (%), 2023. gadā

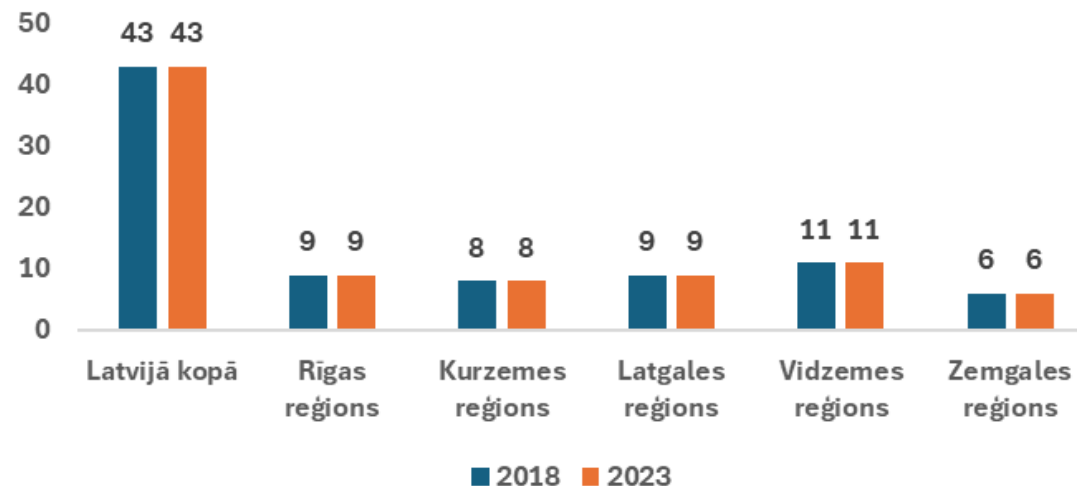
Pieaug personu ar invaliditāti skaits

Ilgtermiņa sociālās aprūpes pakalpojumu pieejamība pašvaldībās (skaits)

Aprūpes mājās pakalpojums

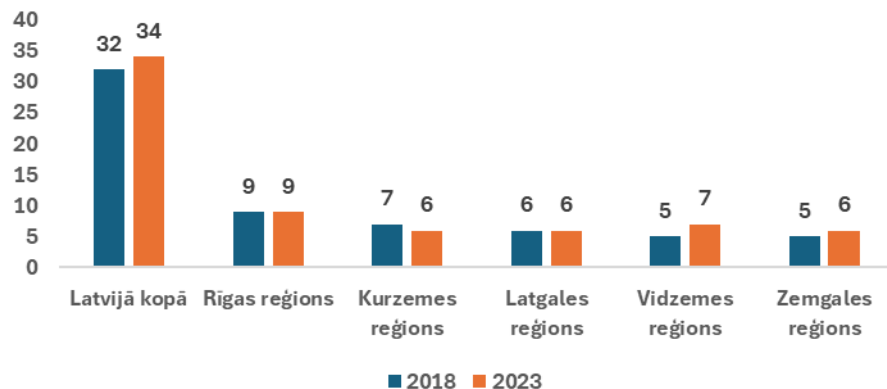

Ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojums
institūcijā

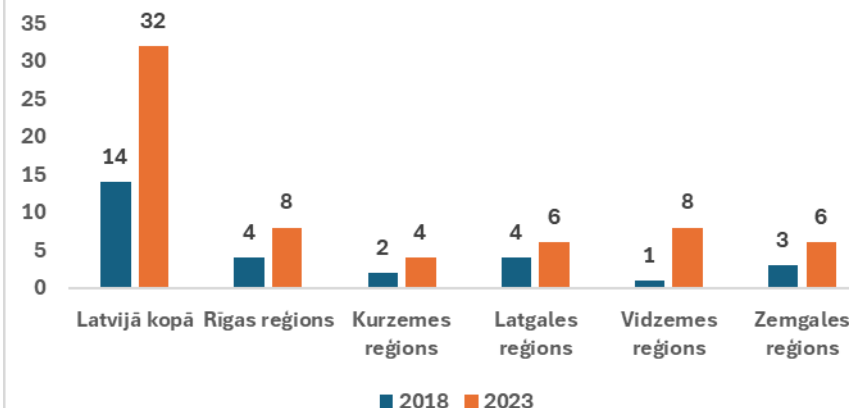

Ilgtermiņa sociālās aprūpes pakalpojumu pieejamība pašvaldībās (skaits)

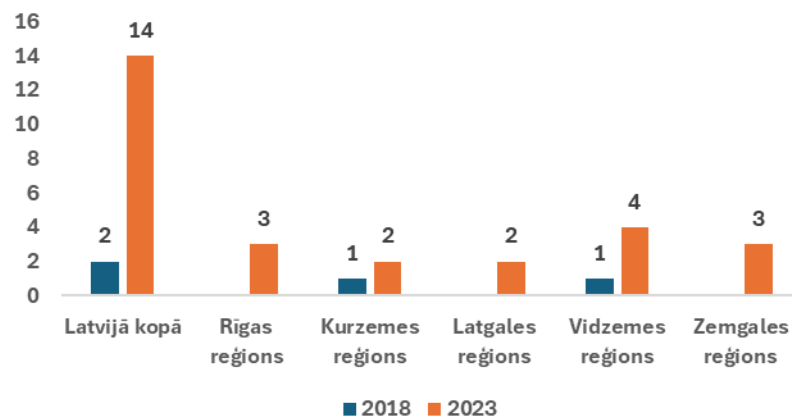
Dienas aprūpes centra pakalpojums

Grupu mājas pakalpojums

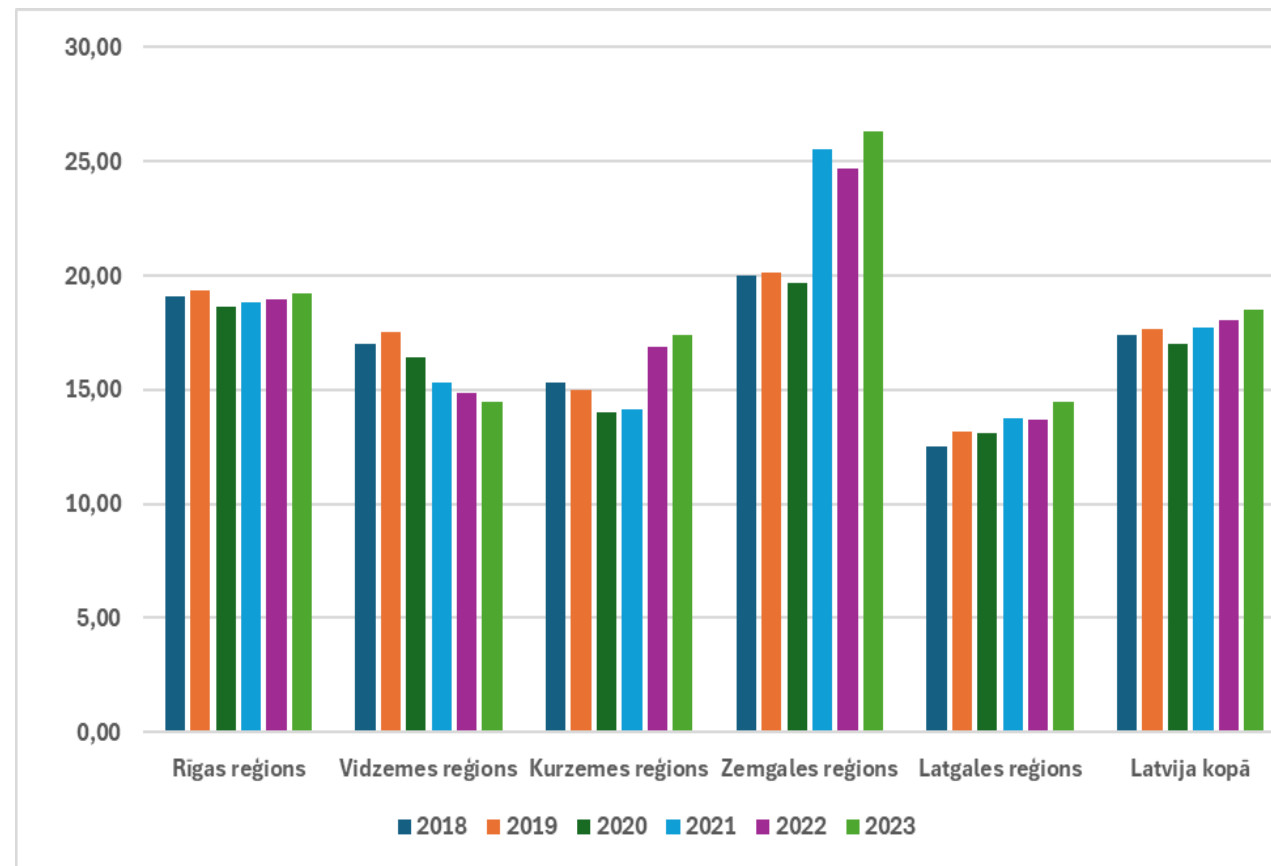

Atelpas brīža pakalpojums

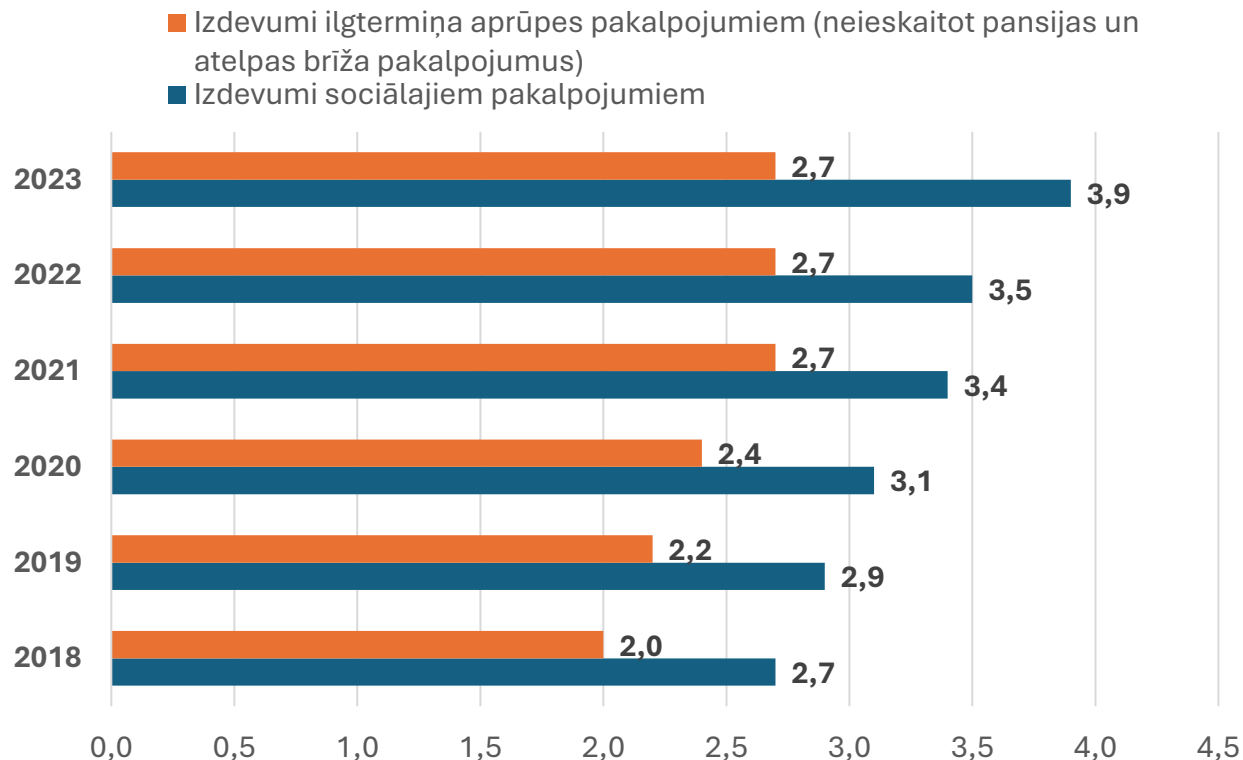
Ilgtermiņa sociālās aprūpes pakalpojumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem sadalījumā pa reģioniem

- Novērotas būtiskas reģionālās atšķirības pakalpojumu apjomā (uz 1000 iedzīvotājiem)
 - Rīgas reģions - 19,01
 - Vidzemes reģions – 15,93
 - Kurzemes reģions – 15,46
 - **Zemgales reģions – 22,72**
 - Latgales reģions – 13,44
 - Latvija kopā – 17,73
- Atšķirības pakalpojumu izmantošanā gadu gaitā palielinājās
- Sakarība starp pakalpojumu skaitu un iedzīvotāju vecumu netika novērota

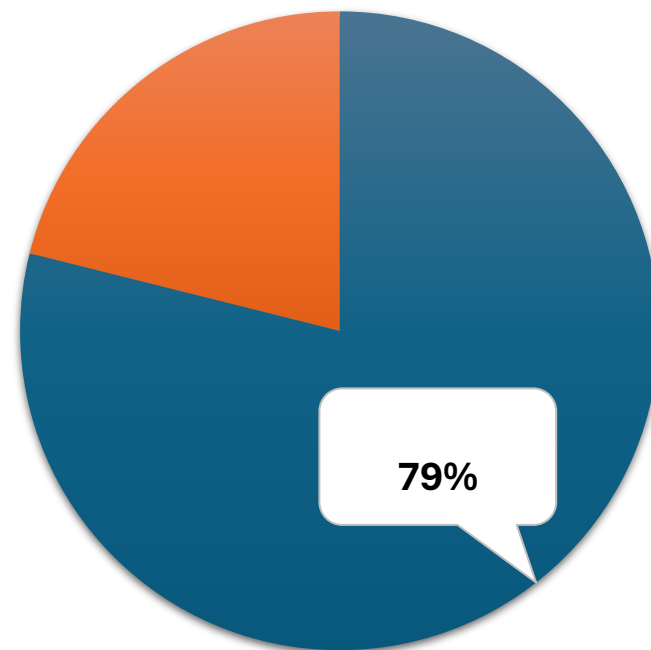

Ilgtermiņa aprūpe dominē pašvaldību izdevumos

Sociālo pakalpojumu īpatsvars no kopējiem pašvaldību izdevumiem (%)

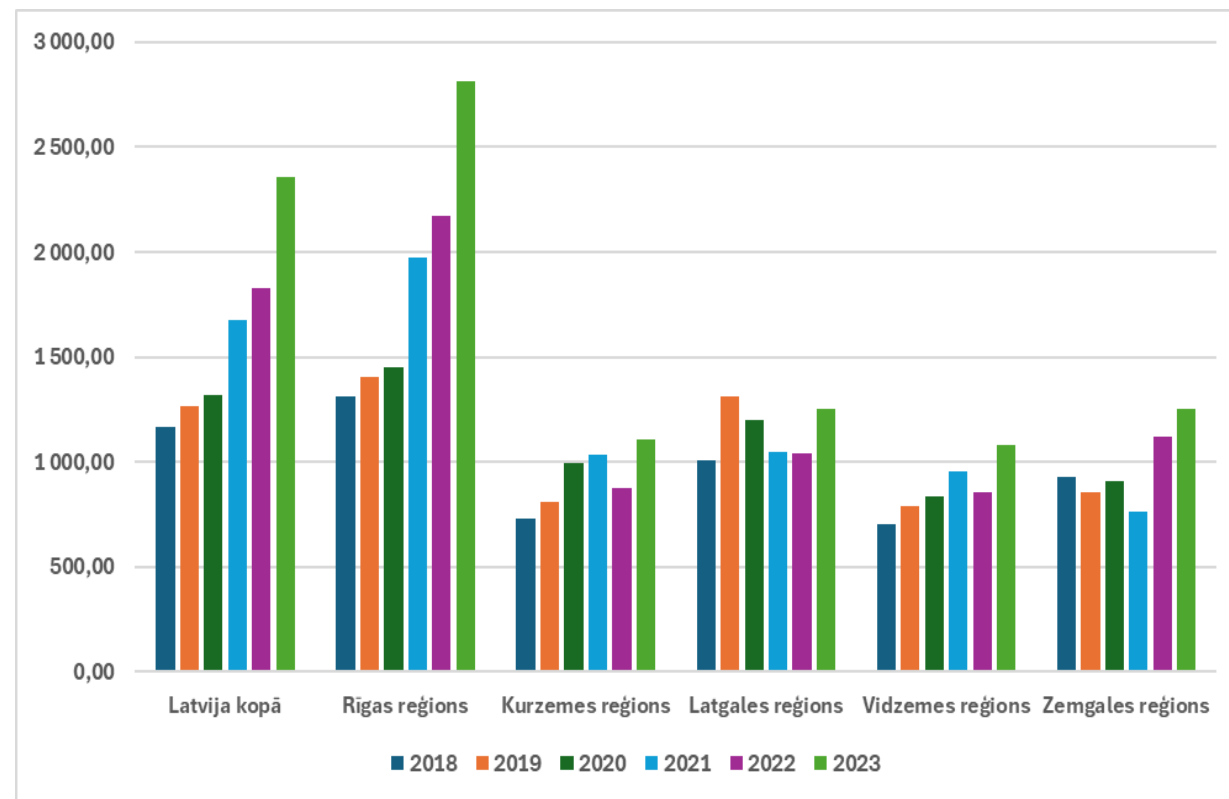

Ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu īpatsvars no kopējiem sociālo pakalpojumu izdevumi 2023. gadā (%)

Ilgtermiņa sociālās aprūpes pakalpojumu vienas vienības izmaksu reģionālās atšķirības

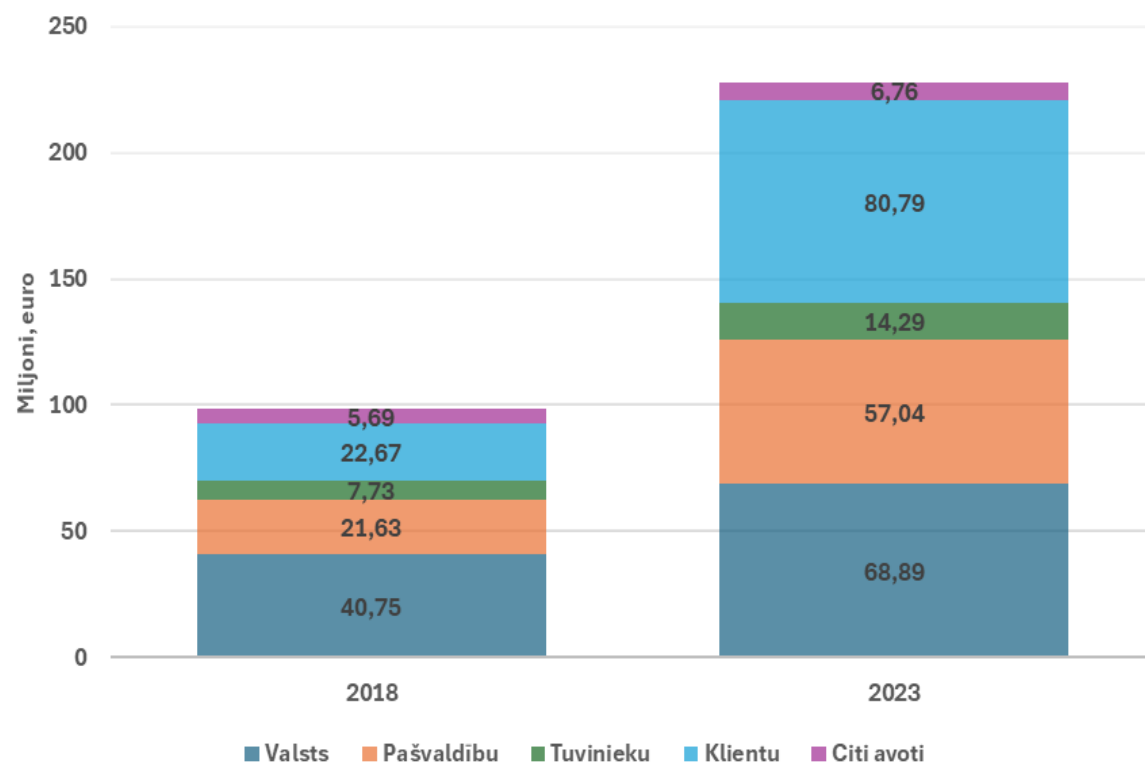
- Viena pakalpojuma vienības izmaksas pieauga no 1166,26 EUR 2018. gadā līdz 2354,51 EUR 2023. gadā – **2 reizes**
- Pakalpojuma vienības izmaksas būtiski **atšķiras starp reģioniem**:
 - Rīgā tās ir par 10–20% augstākas nekā vidēji Latvijā
 - sasniedz tikai 60% no valsts vidējā līmeņa Kurzēm, 76% - Latgalē, 56% - Vidzemē un 63% - Zemgalē
- **Izmaksu pieaugums atšķirības**: vidēji tās pieauga par 102%, Rīgā – par 115%, Kurzēm – par 52%, Latgalē – par 24%, Vidzemē – par 53%, Zemgalē – par 35%

Kopējo ilgtermiņa sociālās aprūpes pakalpojumu izmaksu pieaugums

- Kopējās izmaksas 2023/2018 pieauga vairāk nekā **divas reizes**
- Izmaksu pieaugumu sedza:
 - Valsts finansējums – 69%
 - **Pašvaldību finansējums – 164%**
 - Tuvinieku finansējums – 85%
 - **Klientu finansējums – 256%**
 - Citi avoti – 19%

Ilgtermiņa sociālās aprūpes pakalpojumu finansēšana sadalījumā pa finanšu avotiem

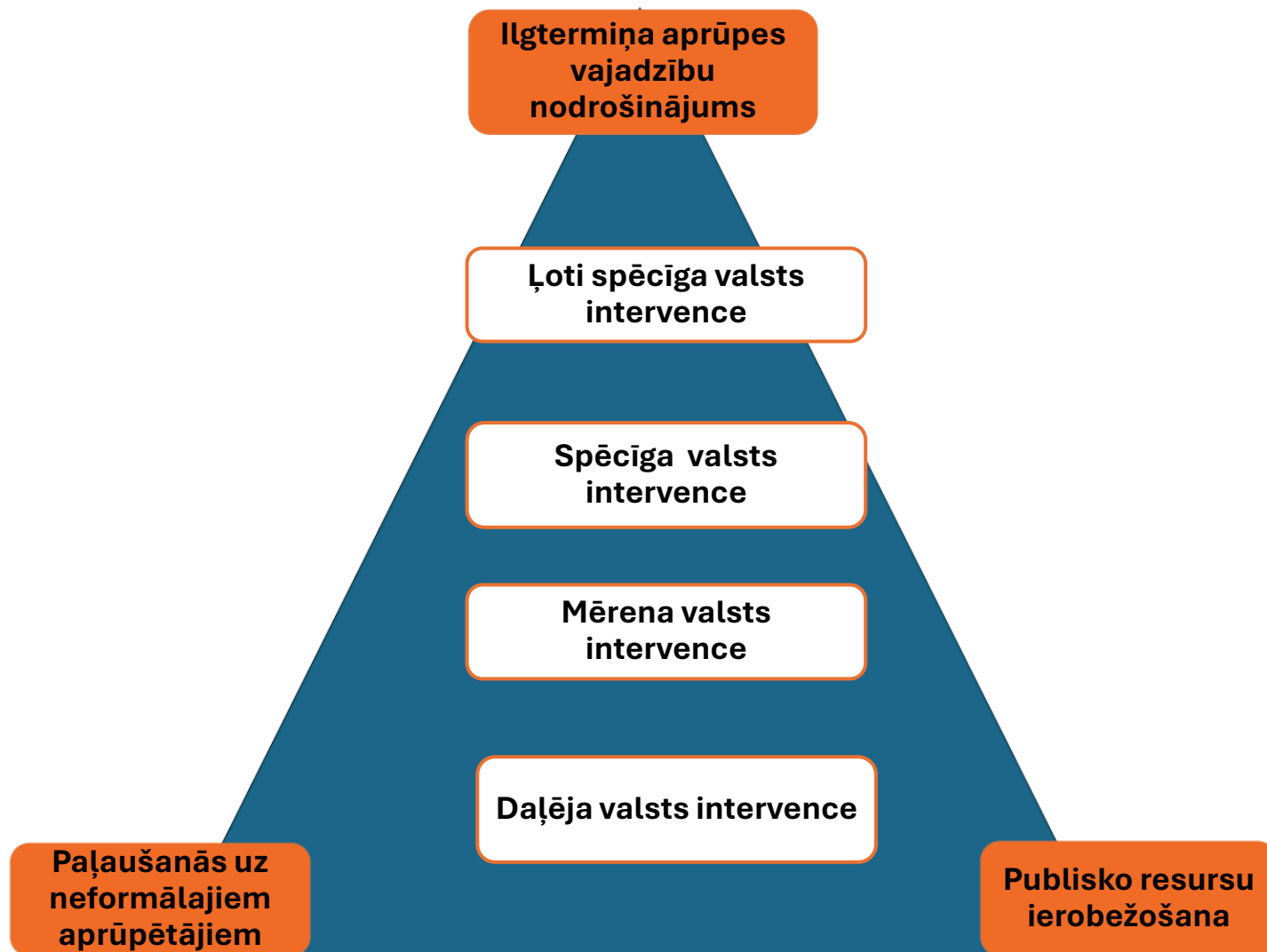

- Pašvaldības nodrošina atšķirīgu pakalpojumu apjomu
- Iedzīvotājiem ir nevienlīdzīga piekļuve pakalpojumiem
- Pieaugošās pakalpojumu izmaksas un esošā finansēšanas sistēma apdraud sociālās aprūpes sistēmas ilgtspēju

This Photo by Unknown Author is licensed under CC BY-NC

Ilgtermiņa aprūpes finansēšanas trilemma

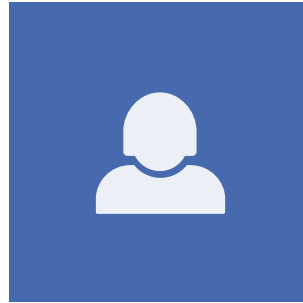
Finansēšanas modeļi

1. MODELIS

Valsts atbildības modelis

Valsts uzņemas primāro atbildību par ilgtermiņa sociālās aprūpes finansēšanu.

2. MODELIS

Personas atbildības modelis

Personas primāri finansē ilgtermiņa sociālo aprūpi, valsts nodrošina atbalstu sabiedrības sociāli aizsargājamajām grupām.

3. MODELIS

Dalītās atbildības modelis

Atbildība par finansēšanu dalās starp valsti un personu.

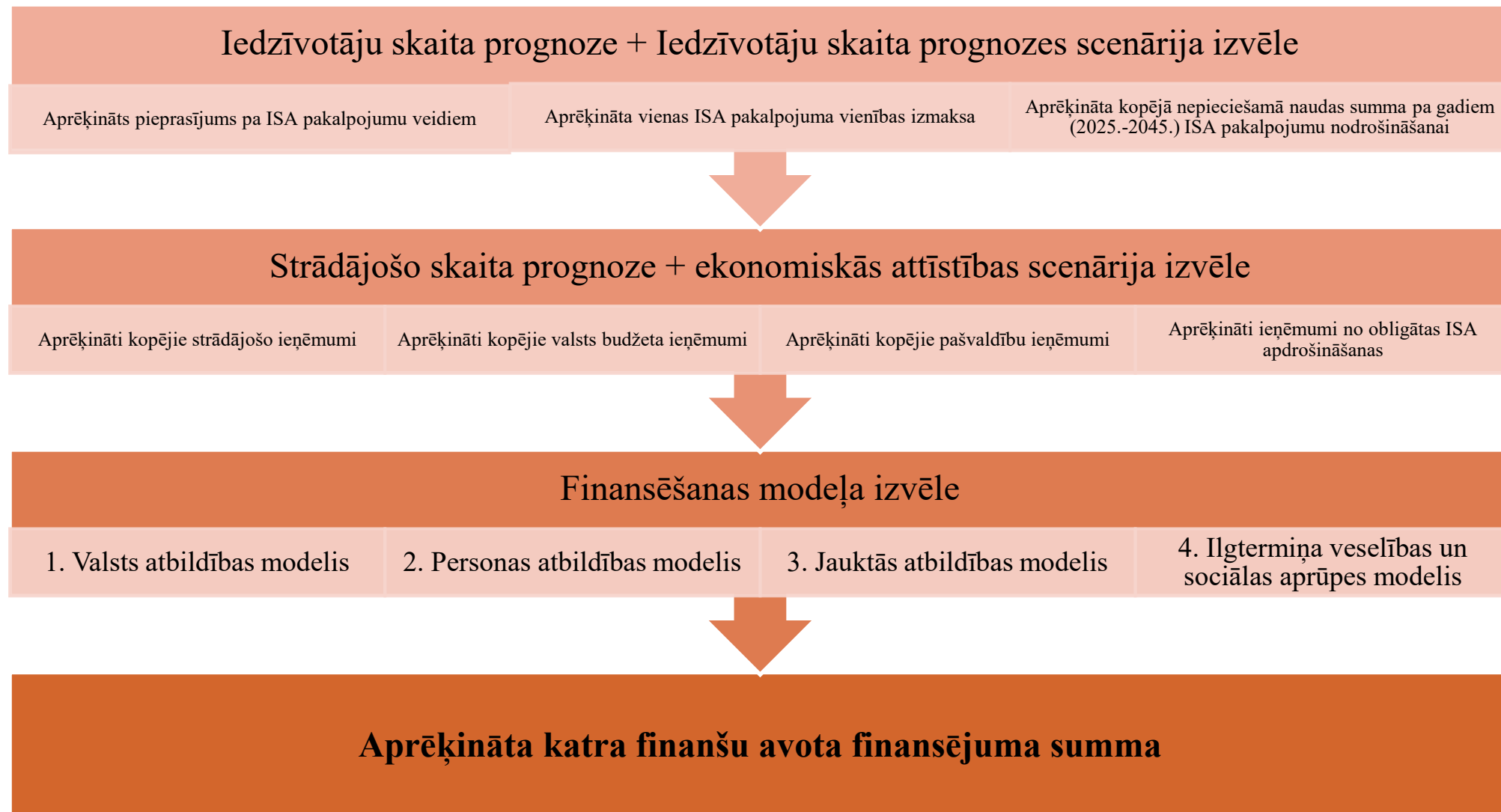
4. MODELIS

Veselības un sociālās aprūpes integrētais modelis

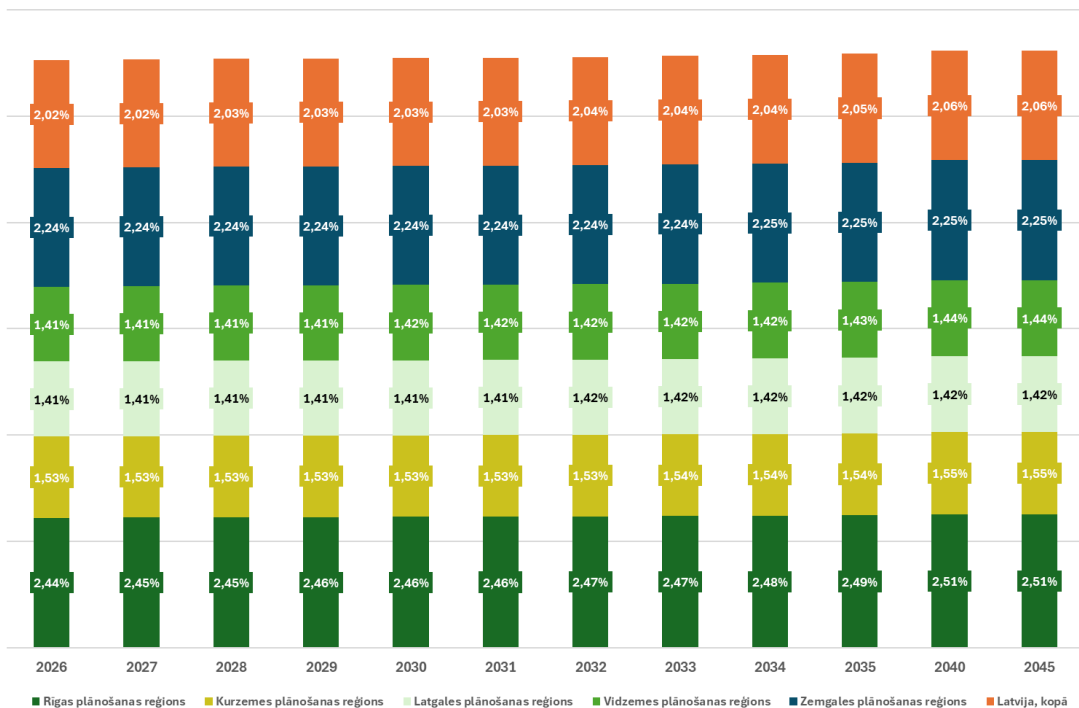
Ilgtermiņa veselības un sociālās aprūpes finansēšana apvienota vienā obligātā apdrošināšanā.

Šie četri modeļi piedāvā atšķirīgas pieejas ilgtermiņa sociālās aprūpes finansēšanai, katram raksturīgas noteiktas priekšrocības un ierobežojumi.

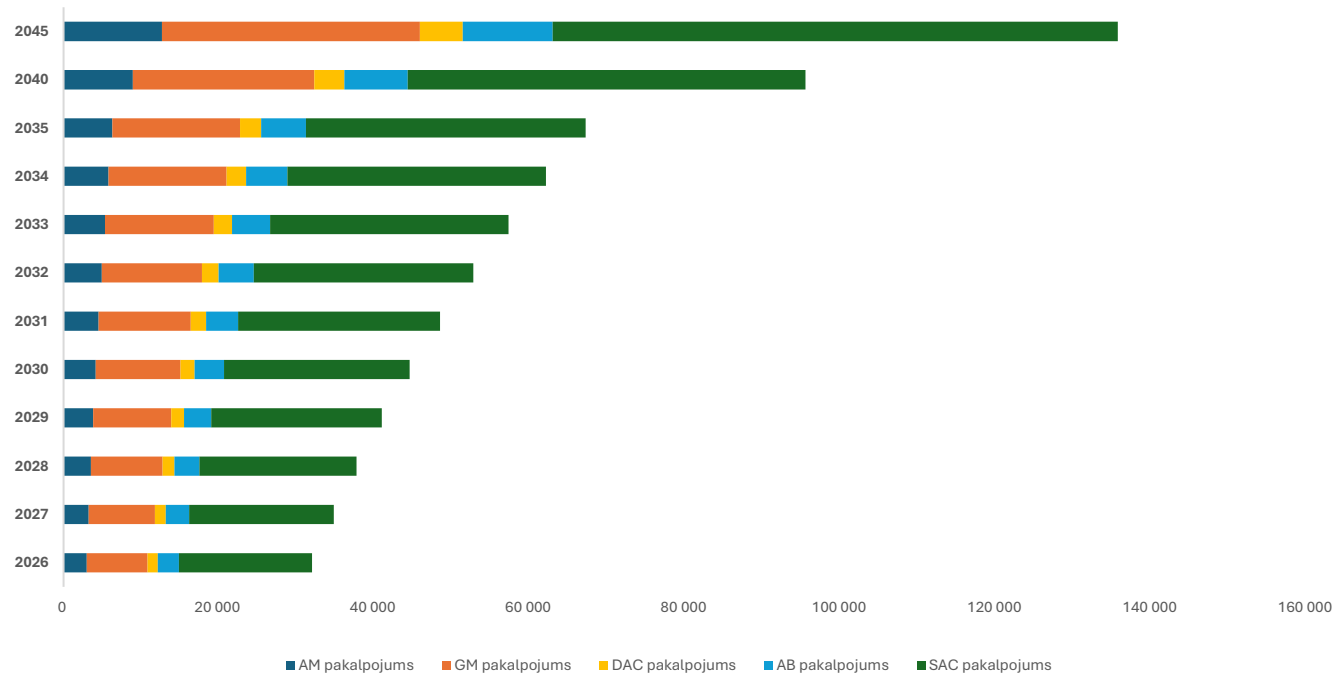
•revīti• Finansēšanas modeļu aprēķinu shēma

Prognozētais ISA pakalpojumu saņēmēju īpatsvars iedzīvotāju skaitā reģionālajā griezumā (%)

Prognozētais ISA pakalpojumu izdevumu pieaugums uz 1 klientu, eiro

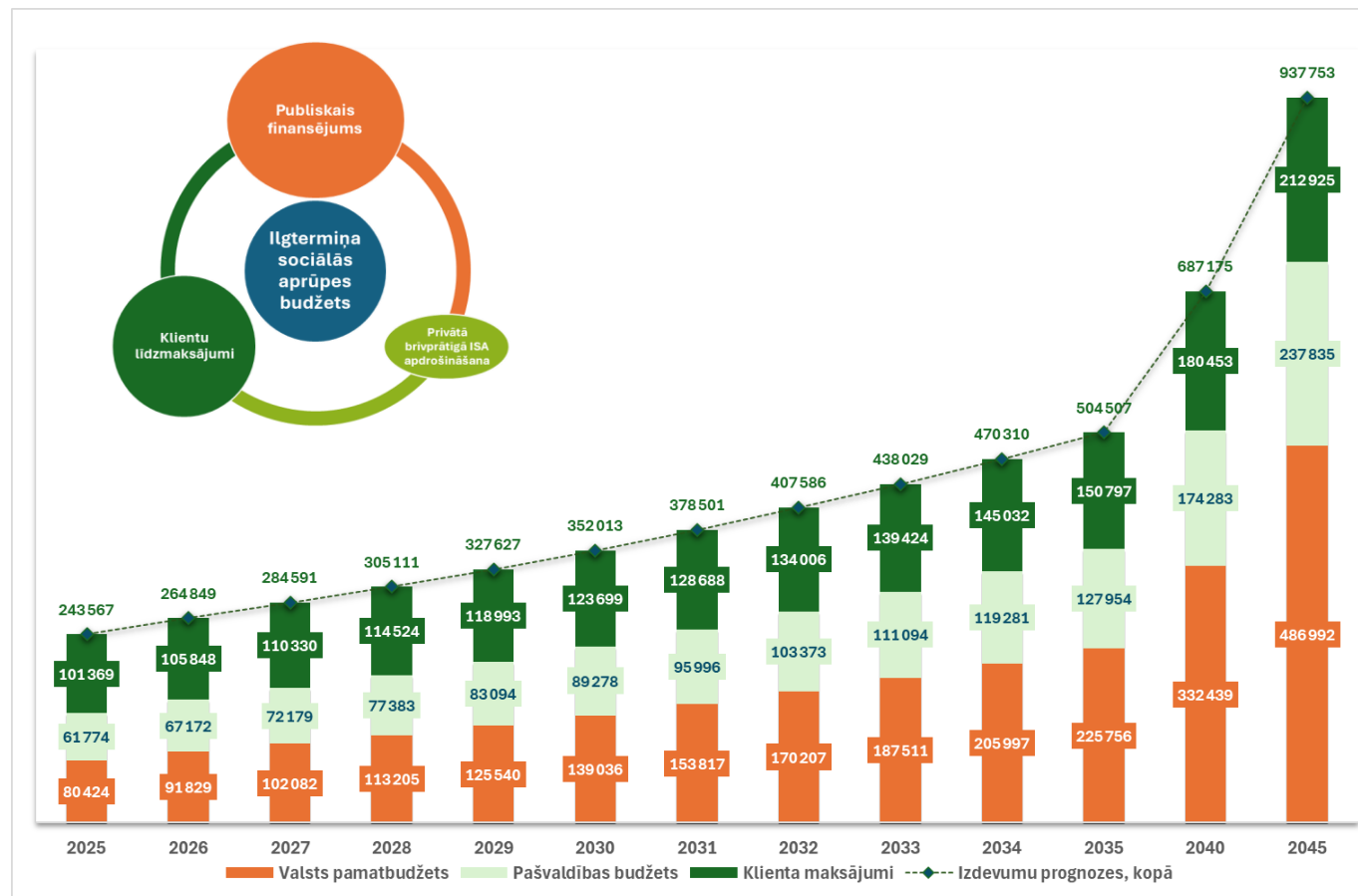

Publiskais finansējums no valsts pamatbudžeta un pašvaldību budžeta līdzekļiem – **primārais finansēšanas avots**

Klienta līdzdalība ISA pakalpojumu apmaksā - līdzmaksājums no savas pensijas vai pabalsta

Privātā brīvprātīgā ISA apdrošināšana - nodrošina papildu aprūpes iespējas

	2026-2030	2031-2035	2036-2040	2041-2045
Valsts pamatbudžets	1,43%	2,07%	2,82%	3,70%
Pašvaldību budžets	2,75%	3,46%	4,28%	5,22%

Personas atbildības modelis (I)

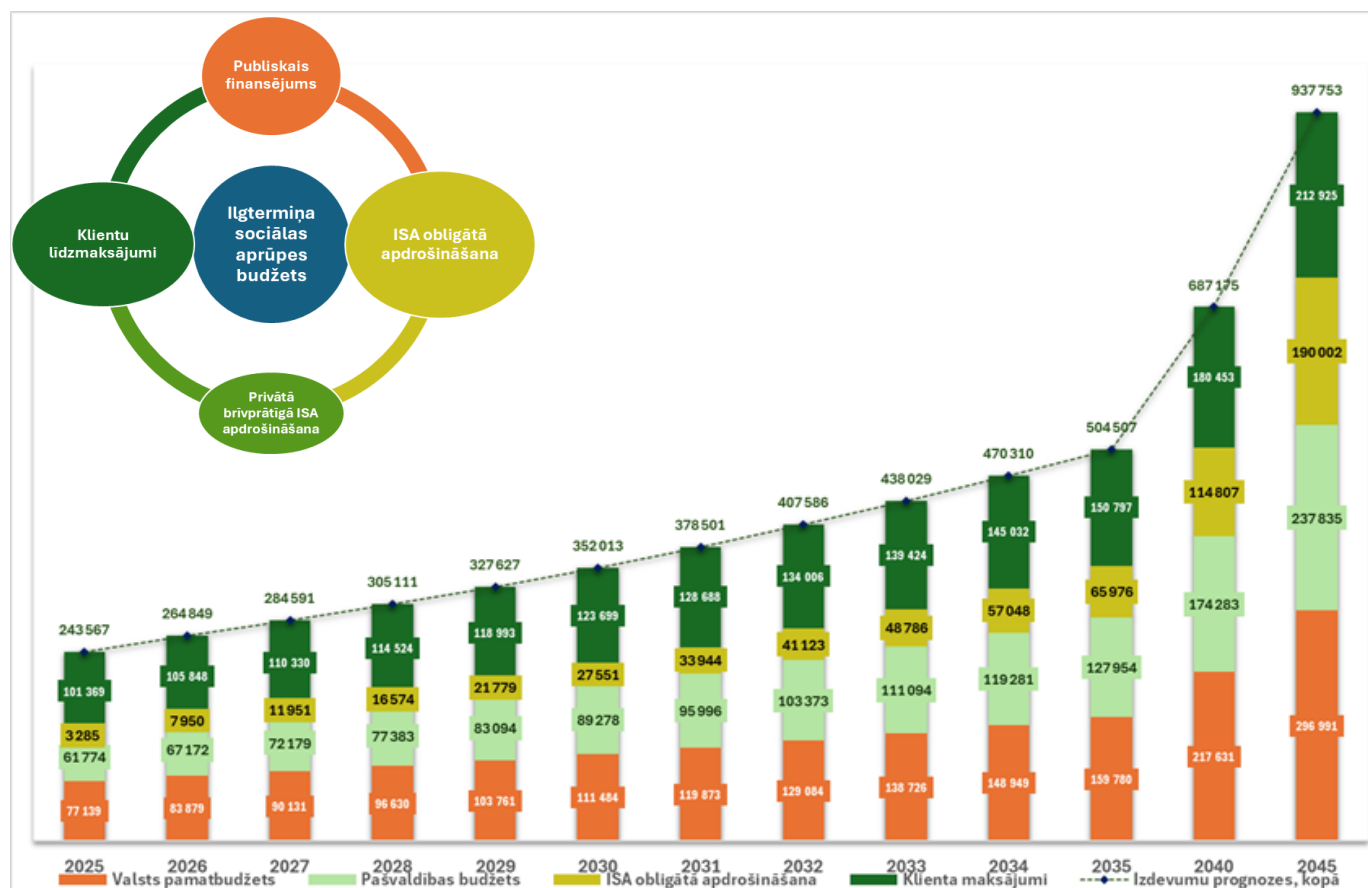
ISA obligātā apdrošināšana – primārais finansēšanas avots

Publiskais finansējums - dotācija no valsts pamatbudžeta un pašvaldību budžeta

Klienta līdzdalība ISA pakalpojumu apmaksā - līdzmaksājums no savas pensijas vai pabalsta

Privātā brīvprātīgā ISA apdrošināšana - nodrošina papildu aprūpes iespējas

	2026-2030	2031-2035	2036-2040	2041-2045
Valsts pamatbudžets	1,21%	1,53%	1,89%	2,31%
Pašvaldību budžets	2,75%	3,46%	4,28%	5,22%
ISA obligātā apdrošināšana	1,21%	2,91%	4,73%	6,82%

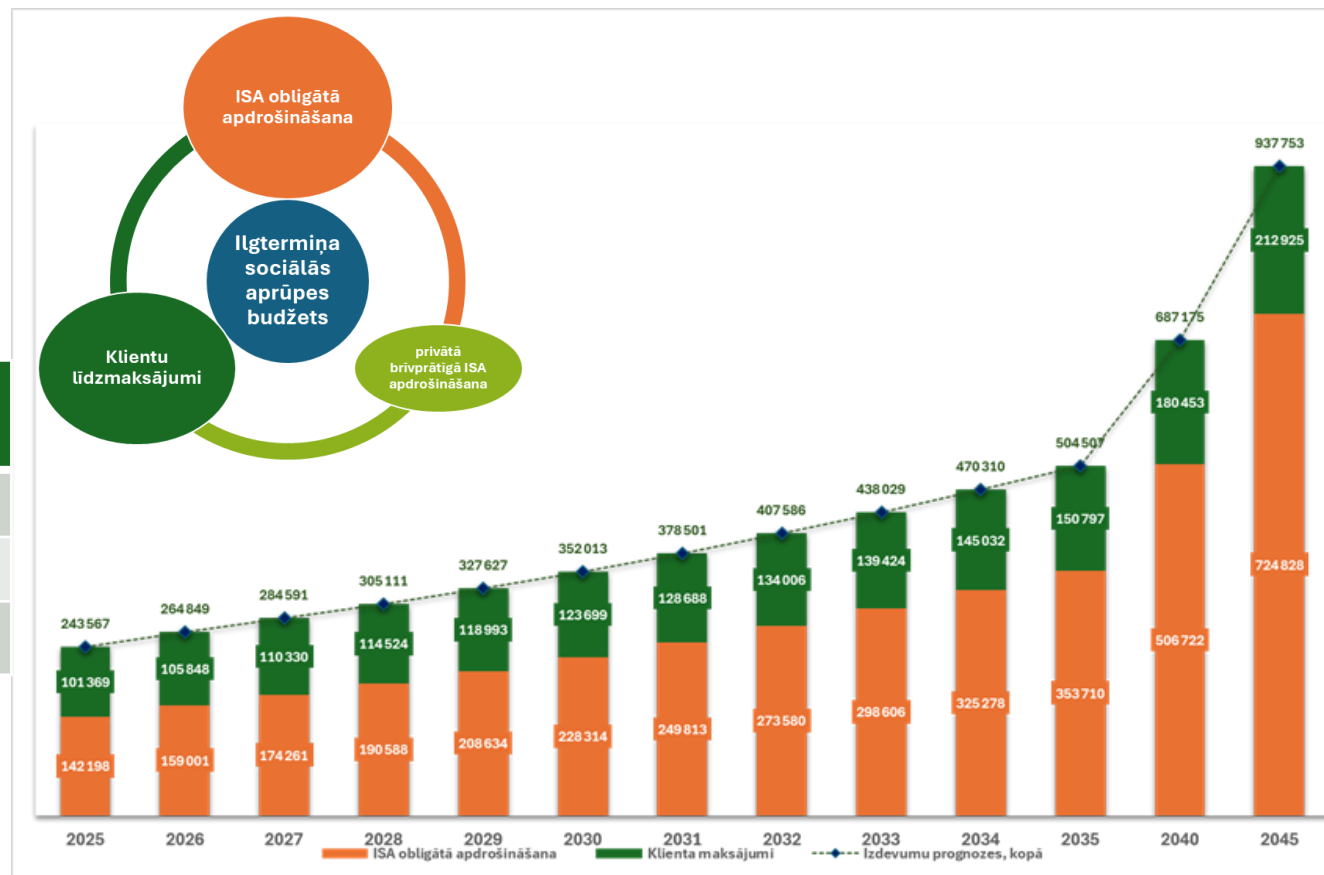
Personas atbildības modelis (II)

ISA obligātā apdrošināšana – primārais finansēšanas avots

Klienta līdzdalība ISA pakalpojumu apmaksā - līdzmaksājums no savas pensijas vai pabalsta

Privātā brīvprātīgā ISA apdrošināšana - nodrošina papildu aprūpes iespējas

	2026-2030	2031-2035	2036-2040	2041-2045
Valsts pamatbudžets	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Pašvaldību budžets	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ISA obligātā apdrošināšana	13,60%	17,72%	22,12%	27,14%

ISA obligātā apdrošināšana - ISA pakalpojumu primārais finansēšanas mehānisms:

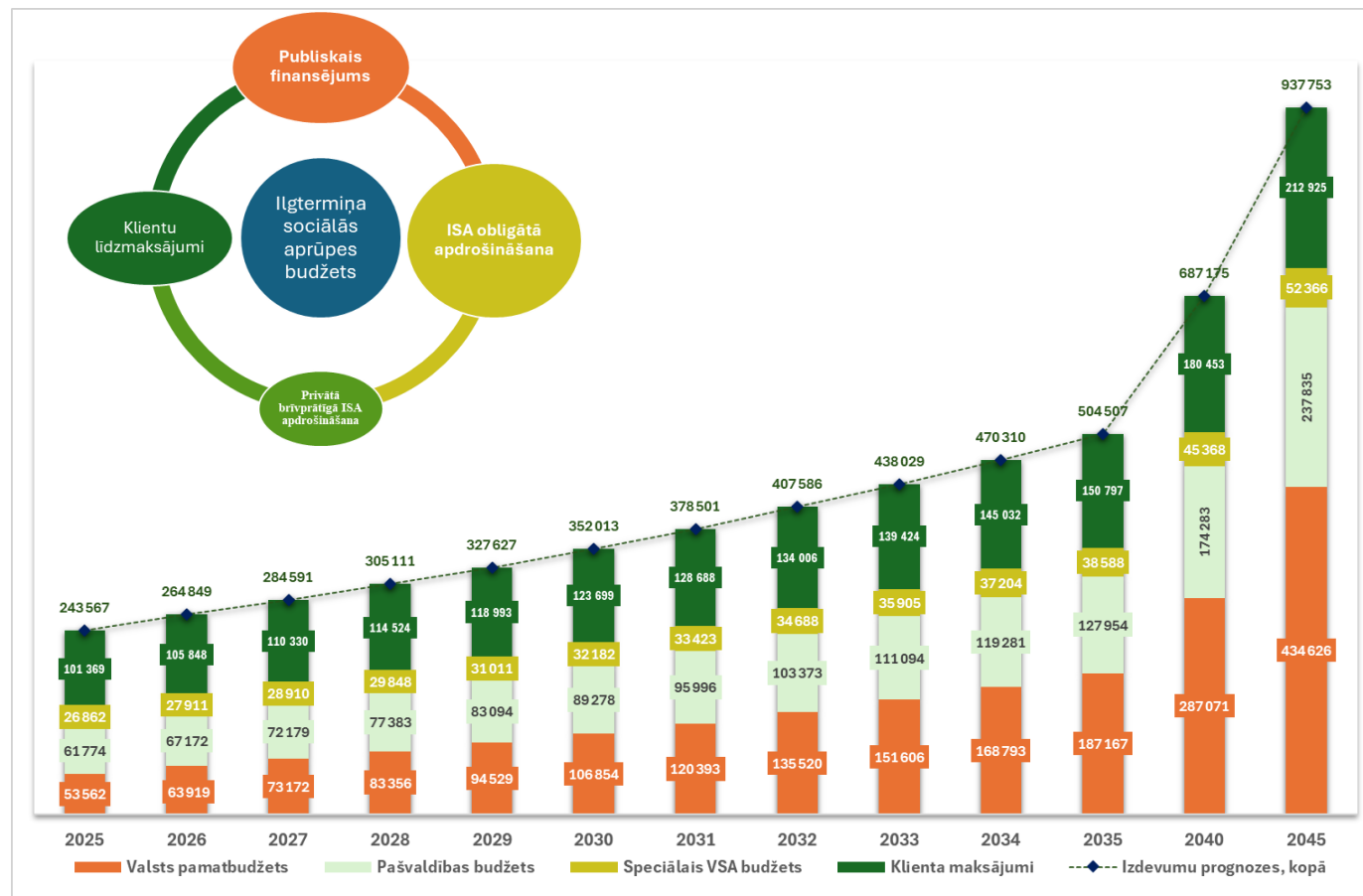
- **dalītās atbildības modelis** - 0,5% punktu pārdale no esošās VSAOI apdrošināšanas likmes

Publiskais finansējums – valsts pamatbudžeta un pašvaldību budžetu līdzekļi

Klienta līdzdalība ISA pakalpojumu apmaksā - līdzmaksājums no savas pensijas vai pabalsta

Privātā brīvprātīgā ISA apdrošināšana - nodrošina papildu aprūpes iespējas

	2026-2030	2031-2035	2036-2040	2041-2045
Valsts pamatbudžets	1,05%	1,67%	2,40%	3,27%
Pašvaldību budžets	2,75%	3,46%	4,28%	5,22%
Valsts sociālās apdrošināšanas speciālais budžets	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%

ISA obligātā apdrošināšana - ISA pakalpojumu primārais finansēšanas mehānisms:

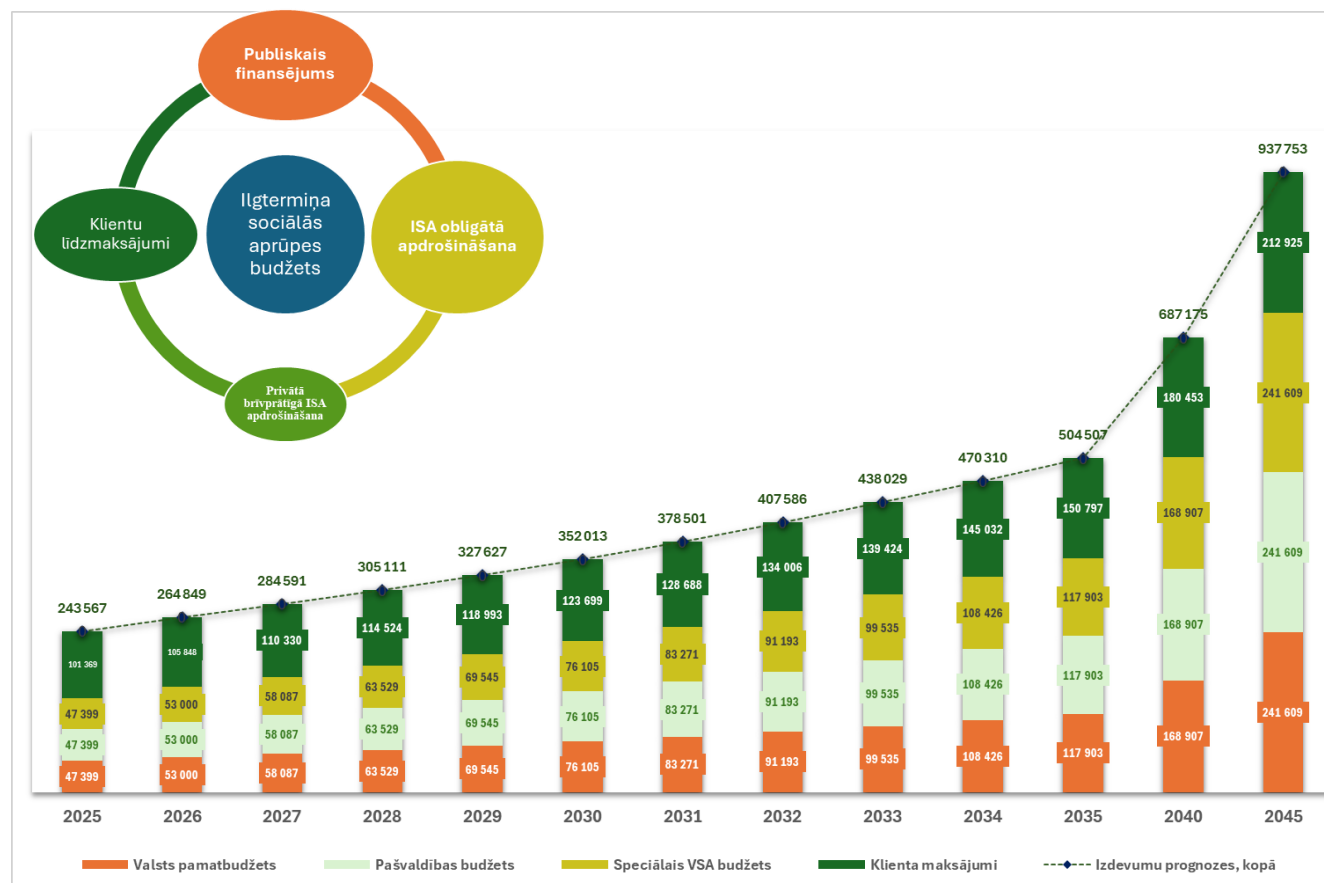
- **solidārās atbildības modelis** - papildlikme virs esošās VSAOI likmes (34,09%)

Publiskais finansējums – valsts pamatbudžeta un pašvaldību budžetu līdzekļi

Klienta līdzdalība ISA pakalpojumu apmaksā - līdzmaksājums no savas pensijas vai pabalsta

Privātā brīvprātīgā ISA apdrošināšana - nodrošina papildu aprūpes iespējas

	2026-2030	2031-2035	2036-2040	2041-2045
Valsts pamatbudžets	0,80%	1,10%	1,44%	1,85%
Pašvaldību budžets	2,26%	3,10%	4,08%	5,23%
Valsts sociālās apdrošināšanas speciālais budžets	1,11%	1,44%	1,80%	2,21%

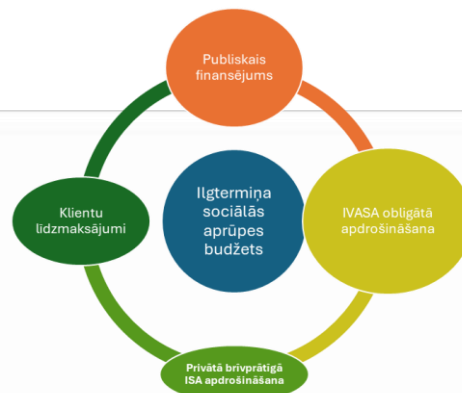
Veselības aprūpes un sociālās aprūpes integrētais modelis

Ilgtermiņa veselības aprūpes un sociālās aprūpes obligātā apdrošināšana - primārais finansēšanas mehānisms

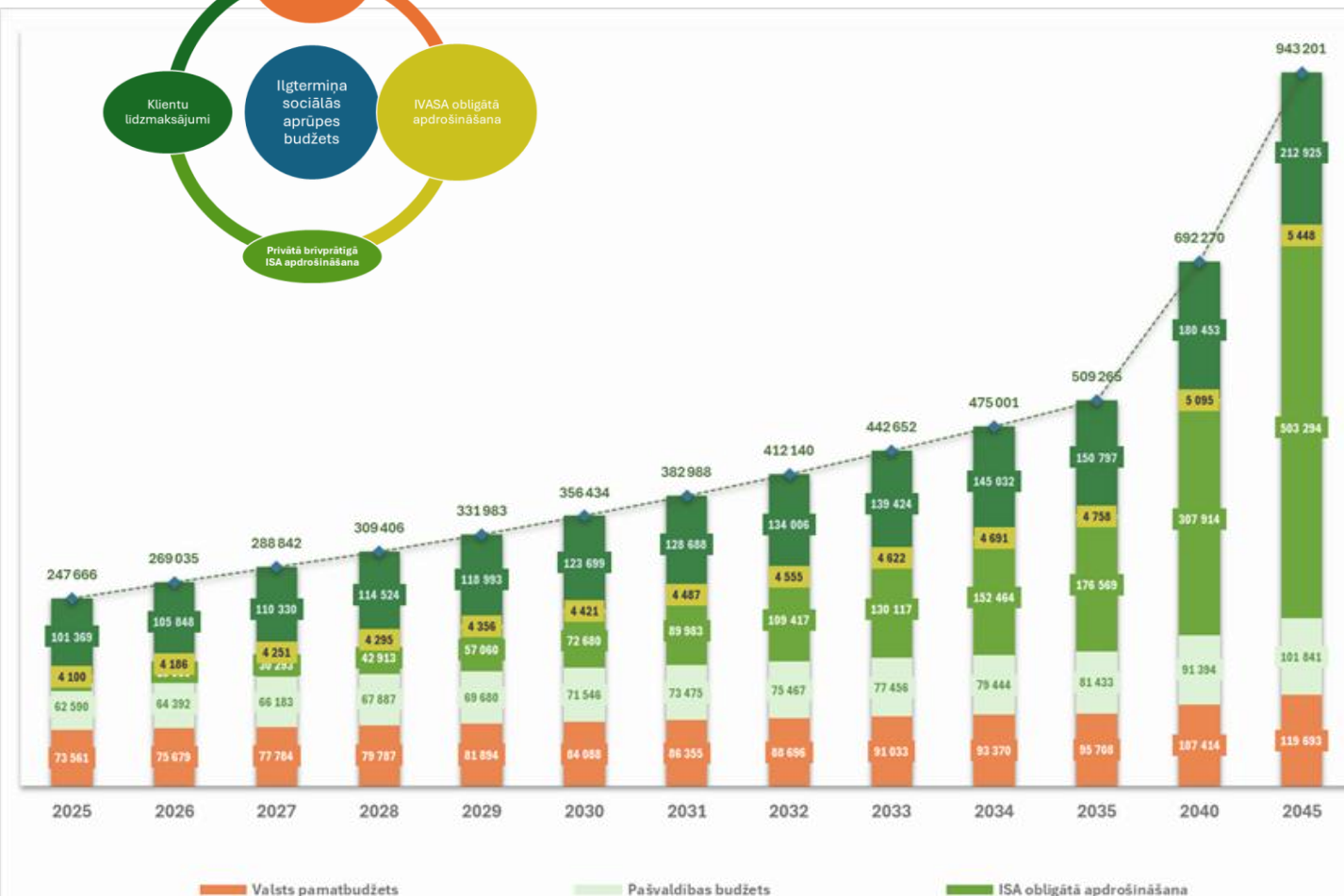
Publiskais finansējums – valsts pamatbudžeta un pašvaldību budžetu līdzekļi

Klienta līdzdalība ISA pakalpojumu apmaksā - līdzmaksājums no savas pensijas vai pabalsta

Privātā brīvprātīgā ISA apdrošināšana - nodrošina papildu aprūpes iespējas

	2026-2030	2031-2035	2036-2040	2041-2045
Valsts pamatbudžets	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Pašvaldību budžets	2,40%	2,40%	2,40%	2,40%
ISA obligātā apdrošināšana	3,44%	8,05%	12,93%	18,34%

Finansēšanas modeļu salīdzinājums atbilstoši kritērijiem

Nr.p. k.	Kritērijs	Valsts atbildības modelis	Personas atbildības modelis	Jauktās atbildības modelis	Veselības aprūpes un sociālās aprūpes integrētais modelis
1.	Finansiālā ilgtspēja	1	3	2	3
2.	Finanšu avotu diversifikācija	1	2	2	3
3.	Pieejamība un vienlīdzība	3	3	3	3
4.	Pārvaldības vienkāršība	3	2	2	1
5.	Kvalitātes veicināšana	3	3	3	3
6.	Pakalpojumu integrācija	1	1	1	3
7.	Noturība pret demogrāfiskiem un ekonomiskiem riskiem	1	3	2	3
8.	Sabiedrības atbalsts	3	1	2	2
Kopā		16	18	17	21

- ✓ Finansiālai ilgtspējai jāveido no **vairākiem finansēšanas avotiem**
- ✓ Politikas plānošanā **jāizmanto dati** par novecošanos, darba tirgu un tautsaimniecības attīstību
- ✓ Nepieciešama ciešāka **veselības un sociālās aprūpes** pakalpojumu savstarpējā **integrācija**
- ✓ **Veselības aprūpes un sociālās aprūpes integrētais modelis visprecīzāk atbilst** klientu kompleksajām vajadzībām un veido sabalansētu, finansiāli noturīgu ilgtermiņa aprūpes finansēšanas mehānismu, balstoties uz vairākiem savstarpēji papildinošiem avotiem
- ✓ **Centralizēta pārvaldība** uzlabotu kvalitāti, samazinātu reģionālās atšķirības un nodrošinātu vienlīdzīgu pieejamību
- ✓ **Tuvinieku iesaistei** finansēšanā jābūt apzinātai izvēlei, nevis pienākumam bez alternatīvas
- ✓ **Mājoklis** var kalpot kā finanšu resurss ilgtermiņa sociālās aprūpes nodrošināšanai
- ✓ **Tehnoloģiskie risinājumi** var ilgtermiņā samazināt izmaksas
- ✓ **Privātā apdrošināšana** var būt būtisks papildinājums

Paldies!